

Här är KRISENS Europa

Nyheter om både mörker och protesterande ljuspunkter från Europa når oss dagligen från krisens kärna. Om Island smällde av startskottet för de väldiga mobiliseringarna, så har varken Frankrike, England eller Grekland, för att nämna några brännpunkter, varit sämre. Kjell Pettersson tar oss på en resa genom ett ilsket Europa som inte vill betala de rikas kris.



Det började på Island. Det europeiska folkliga upproppet mot alla de nedskärningar som är en direkt följd av att världsekonomin och nyliberalismen havererat.

På Island tvingades regeringen inom loppet av fjorton dagar i oktober 2008 att förstatliga de tre isländska storbankerna Glitnir, Landsbanki och Kaupthing.

I kölvattnet av att den isländska ekonomin kapsejsade tvingades börserna att stänga i över en vecka.

Samtidigt med detta började fler och fler isländare att samlas utanför parlamentet, Alltinget, för att protestera mot att en liten skara finansiella hajar spekulerat den isländska ekonomin sönder och samman.

En första kulmen för dessa protester kom den 1 december då omkring två tusen isländare samlades utanför Alltinget. Den gemensamma nämnaren för de som protesterade var att de inte var villiga att betala en kris som orsakats av politiker och spekulanter.

En andra kulmen kom den 22 januari då isländarna riktade sitt missnöje mot statsminister Geir Haarde. De uppretade demonstranterna skingrades till slut av polisens tårgaspatruller.

Dagen efter meddelade Geir Haarde sin avgång. Nyval lovas under våren. En ”vänsterregering” tillträder med socialdemokraten Jóhanna Sigurðardóttir som statsminister.

Drygt tre månader efter detta har arbetslösheten på Island stigit till omkring nio procent, efter att under de tre senaste åren legat på drygt en procent.

Som sagt, det började på Island, men protesterna har spridit sig över i stort sett hela Europa.

Rapporterna och vidden av den ekonomiska hårdsmältan är så stora att de knappt går att överblicka.

IMF-chefen Dominique Strauss-Kahn beskriver enligt uppgifter i Dagens Industri den 23 mars situationen i världsekonomin som ”förfärlig” och säger att det krävs globala åtgärder för att förhindra en ”ödemark av arbetslöshet”. Enligt honom kommer krisen att innebära att miljontals människor hamnar i fattigdom och han tror att det ”riskerar att leda till ökad oro och till och med krig”.

Den 1 april kommer en skräckrapport från industriländernas samarbetsorgan



regeringen har rivit upp gällande avtal på arbetsmarknaden, uppger Yelah.

Storbritannien står inför en situation av massarbetslöshet. I mitten av mars kom Office for National Statistics med uppgifter om att arbetslösheten nu drabbat över två miljoner, och ekonomer varnar för att ytterligare en miljon kommer att vara arbetslösa nästa år.

– Och det kommer att bli värre innan det blir bättre, varnade det brittiska facketts generalsekreterare Brendan Barber enligt LO-tidningens nätupplaga.

Storbritannien har under förra hösten och våren stått inför en rad strejker.

Men den stora protesten kom i samband



“Arbetslösheten i Europa når för övrigt nya rekordnivåer. Trots förväntad massarbetslöshet i Storbritannien är detta land inte värst utsatt i Västeuropa.”



OECD som LO-tidningen hänvisar till. Enligt den befinner sig världen i den djupaste krisen på femtio år. 25 miljoner kommer att förlora sina arbeten under 2010. Ekonomierna i de mest utvecklade länderna kommer att krympa med 4,3 procent, spår OECD och räknar med att arbetslösheten i de trettio OECD-länderna kommer att uppgå till tio procent. En siffra att jämföra med 2007 då den låg på 5,6 procent.

IMF-chefens ord om att den djupa krisen kommer att leda till ”oro” har bekräftats till fullo.

17 januari protesterar tusentals människor i Litauens huvudstad Vilnius. Medan ungdomar kastar gatstenar mot regeringsbyggnader, demonstrerar arbetare, läkare, polis och bönder mot regeringens politik och försämringar av ekonomin, uppgav nyhetsbyrån World Press.

Samma sak hände dagen innan i Lettlands huvudstad Riga.

I mitten av februari berättar en artikel i den brittiska tidningen The Telegraph att den ekonomiska krisen i gamla Östeuropa nått ett mycket farligt stadium. Speciellt explosivt är det i de tre baltiska staterna och i

sextiomiljonerslandet Ukraina. Krisen har sitt ursprung i de gigantiska lån i utländska valutor som tagits. I denna lånehärva är tre svenska storbanker insyltade. I första hand Swedbank och SE-banken, men även Nord-ea finns med på ett hörn.

Så sent som 16 april skriver Svenska Dagbladet näringslivsbilaga att ”halva Lettlands befolkning vill lämna landet på grund av den ekonomiska krisen” och förutspår en allt värre levnadssituation för dem som redan har det sämst.

Internationella Valutafonden, IMF, där Sverige ingår, ställer oerhört hårda krav på Lettland. Utan dramatiska nedskärningar kommer Lettland med stor sannolikhet att bli av med fortsatta lån från IMF och då uppges staten vara bankrutt till sommaren.

Lettlands finansminister Einars Repše har enligt SvD för att gå IMF till mötes bett samtliga ministrar ge förslag på nedskärningar på mellan tjugo och fyrtio procent av budgeten. Lönesänkningar på tjugo procent finns också med i bilden.

Ungefär samtidigt med den folkliga revolten i Baltikum startar massdemonstrationer i Bulgariens huvudstad Sofia.

Många länder i västra Europa följer ungefär samma mönster.

I Frankrike har demonstration på demonstration under mottot ”vi betalar inte er kris” avlöst varandra. Skolungdomar, lärare, offentligt och privat anställda har gång på gång öppet visat sitt missnöje med regeringens Sarkozy och dess försök att vältra över kapitalismens kris på de breda folklagren.

Det senaste inslaget i de protester som rasar, framför allt mot uppsägnings- och nedläggningsvägen inom industrin, har som Internationalen tidigare rapporterat varit att de anställda läser in sina chefer.

Även Grekland omfattas av protestvägen. Atens gator har fyllts av människor som uttryckt sitt missnöje över nedskärningar i pensioner och inom den gemensamma sektorn.

Irland, som tidigare framhållits som Europas nya Klondyke, har upplevt de största folkliga mobiliseringarna i mannaminne. I slutet av mars demonstrerade mellan 100 000 och 150 000 människor i Dublin. Missnöjet riktar sig mot regeringens sätt att hantera krisen, som innebär neddragningar på sjukvård och skola. Dessutom hotas det med lönesänkningar, och arbetsgivarna och

med G20-mötet för några veckor sedan. Då demonstrerades det framför allt mot att giriga bankdirektörer och andra aktörer på marknaden går skottfria medan vanligt folk får betala.

Arbetslösheten i Europa når för övrigt nya rekordnivåer. Trots förväntad massarbetslöshet i Storbritannien är detta land inte värst utsatt i Västeuropa. I Frankrike låg arbetslösheten i mitten av mars på 7,2 procent. I Tyskland på 7,9, och i Spanien, som förmodligen är det land i Västeuropa som drabbats hårdast av kapitalismens kris förutom Island, på 14,4 procent. En siffra som antas stiga till över sexton procent i mitten av mars.

Till sist på denna Europautflykt i krisens spår, Italien.

Omkring en miljon på Roms gator i en mäktig manifestation i början av april. En demonstration som enligt LO-tidningen hade ett påtagligt ungdomligt inslag.

Dessvärre finns det ett land som sticker av i denna internationella proteststorm mot att småfolket ska betala kapitalismens sammanbrott: Sverige.

Förklaringarna till detta är för många och för långa för att utveckla på detta uppslag. Men några faktorer förtjänar att nämnas: Frånvaron av kamptiditioner, en facklig ledning som vägrar att mobilisera medlemmarna och bristen på stora trovärdiga politiska alternativ.

Men vi återvänder dit där vi började.

Island där det denna helg, den 25 april, är val till Alltinget.

I måndagens Svenska Dagbladet återfanns en intervju med en ensamstående isländsk mamma som säger att krisen nu på allvar börjar märkas i människors plånböcker.

– Det börjar bita faktiskt. Priserna på mat har stigit med 20-30 procent samtidigt som lönerna har gått ned. Många har det tufft att klara betalningarna, säger hon om situationen på Island idag, omkring sju månader efter det ekonomiska sammanbrottet.

Kjell Pettersson
kjell@internationalen.se